

UN MEDALION DEDICAT SMARANDEI BRĂESCU

În 2007 s-au implinit 110 ani de la nașterea Smarandei Brăescu¹, cea care a devenit, în perioada interbelică, o personalitate de prim rang a parașutismului și aviației feminine românești.

S-a născut la 21 mai 1897, ca al optulea copil la unei familii de răzeși din localitatea Hănțești, comuna Buciumeni, județul Covurlui (azi jud. Galați).

În perioada 1924-1929 a urmat Academia de Belle Arte din București, dar s-a simțit atrasă de aviație. Botezul aerului, cu prilejul primului zbor pe aerodromul școlii militare de pilotaj de la Tecuci, a marcat-o pentru tot restul vieții.

Ulterior s-a simțit atrasă și spre parașutism. La 5 iulie 1928 a executat, în Germania, primul său salt cu parașuta, de la 600 m înălțime, în urma căruia a primit brevetul de parașutist.

În următorii ani a executat peste 10 salturi, în cadrul unor mitinguri organizate de Asociația Română pentru Propaganda Aviației (ARPA). A avut parte și de accidentări, care au ținut-o departe de activitatea competițională. Abia la 2 octombrie 1931 a executat un salt de la 6000 m înălțime, la Slobozia, în Bărăgan, salt care ulterior a fost omologat drept un nou record mondial. A plecat apoi la New York, unde a ajuns la 25 octombrie 1931 (după unii autori) sau la 25 decembrie 1931 (după alții). În SUA, la 19 mai 1932, a stabilit un nou record mondial, executând un salt de la 7233 m, la Sacramento în California, fiind omologat la Washington. Acest record va fi doborât abia după 20 de ani, tot de către un român.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a activat în Escadrila Sanitară din Aviația militară română, participând la misiuni atât pe frontul de est cât și pe cel din vest. S-a retras din activitate la 12 mai 1945.

Semnând împreună cu 11 personalități românești un protest împotriva falsificării rezultatelor alegerilor din 1946, a fost judecată în lipsă și condamnată la închisoare, fără să fi fost prinsă. De aici, cu siguranță, trecerea ei în uitare pe vremea regimului comunist. S-a stins din viață la 2 februarie 1948, după o cumplită boală, fiind înmormântată sub un nume străin (Maria Popescu) în cimitirul central din Cluj.

*

Legat de această personalitate a aviației și parașutismului românesc, în Muzeul de Istorie din Aiud se păstrează un jeton/ medalion de botez, care a intrat în patrimoniul instituției în condiții necunoscute.

¹ *Aripi românești* 1966, p. 101.

Piesa este circulară, din argint și de mici dimensiuni. Puritatea argintului este de 750/1000, iar greutatea de 4,10 grame.

Textele de pe ambele fețe și iconografia aversului sunt în legătură cu ritualul de încreștinare prin botez a Smarandei Brăescu², cu care prilej a primit și prenumele Elena.

AVERS:

Cerc perlat marginal. Urmează, spre interior, la aproximativ jumătatea superioară a cercului, legenda: BOTEZAT ÎN ISUS CHRISTOS.

În mijlocul câmpului, un prelat – după opinia Liviei Călian este chiar Iisus³ –, în profil spre dreapta, oficiază botezul unui prunc ținându-l deasupra cristelniței.

Cristelnița are forma unei cupe cu picior zvelt și talpa de sprijin robustă. În apropiere, în față, dar lângă margine, este așezată o masă de altar flancată de două sfeșnice; pe masă este pusă o cruce; de deasupra acesteia, dintre doi nori, coboară un mănunchi de raze (harul divin) care se revarsă exact asupra pruncului⁴.

REVERS:

Cerc perlat marginal. Pe circa 2/3 din partea superioară a marginii cercului, de la stânga la dreapta, legenda: ELENA SMARANDA BRĂESCU.

În câmp este redat, pe șase rânduri, textul: NĂSCUTĂ / LA / [_ _ D] ECEMBRIE / 1[897?] / BOTEZATĂ / DE __, urmat de numele celui care a oficiat sau a asistat botezul (preotul, nașa?): E. G. COZADINI – scris la marginea arcuită inferioară a piesei, tot de la stânga la dreapta și flancat de două stele cu câte șase colțuri. De fapt, stelele delimitează cele două nume înscrise marginal.

Pe această fațetă a piesei a fost tras (mai mult ca sigur intenționat) un șanțuleț oblic, care deteriorează elementele de datare, făcându-le ilizibile. Pare a fi vorba despre o martelare.

² Vezi Călian 2002-2003, p. 376

³ Vezi *Ibidem*.

⁴ Pentru analogii vezi *Ibidem*, p. 386-392, catalog nr. 18, 20, 21, 44.

Atât lipsa unor informații reale și ample din perioada anterioară anului 1989, cât și textele cenzurate ale unor publicații din acea perioadă au adus un mare prejudiciu moral memoriei aviatorei și parașutistei Smaranda Brăescu, deși ea a purtat cu cinste numele României în lume. Dar și într-o astfel de situație, cu informații lacunare și precare, iese în evidență o neconcordanță privind datarea nașterii acestei personalități, în felul cum este redată în legenda aversului, pe de o parte, cât și în bibliografia de dinainte de 1989⁵. În prima sursă, nașterea este menționată în decembrie, iar în bibliografia citată este datată la 21 mai 1897. Ne întrebăm, dacă nu cumva ultima datare ar putea fi legată de momentul botezului, în ziua de 21 mai, cea a sfinților Constantin și Elena. Nu putem exclude ideea ca primul prenume să fie al nașei sau chiar a patroanei lor/ ei spirituale.

Alte posibile surse bibliografice de după 1989 vor putea oferi certitudini necesare, lămuritoare, referitoare la această personalitate.

MARIA VINTILĂ, MATILDA TAKÁCS

A MEDALLION DEDICATED TO SMARANDA BRĂESCU

ABSTRACT

The paper presents a Baptism Medallion of Smaranda Brăescu, who was a great personality of the first half of the 20th century Romanian feminine parachutism and aviation, a remarkable personage, of international fame.

Abrevieri bibliografice

Aripi românești 1966 - *Aripi românești. Contribuții la istoria aeronauticii românești*, București, 1966.

Călian 2002-2003 - Livia Călian, "Medalii românești în colecția numismatică a Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei", în *ActaMN*, 39-40, II, 2002-2003.

Cuvinte-cheie: aviație, comunism, feminin, iconografie, medalion, parașutism, record mondial, Smaranda Brăescu.

Keywords: aviation, communism, feminine, iconography, medallion, parachutism, Smaranda Brăescu, world record.

⁵ Vezi nota 2.